

OSNOVNA ŠOLA CIRKOVCE

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorica: Eva Kozoderc

Mentorica: Ivanka Čeh

Cirkovce, 2020

OSNOVNA ŠOLA CIRKOVCE

KUPITI ALI OPRATI?

PSIHOLOGIJA, EKOLOGIJA, KEMIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorica: Eva Kozoderc

Mentorica: Ivanka Čeh

Cirkovce, 2020

Ali se kdaj vprašate, kje so nastala oblačila, ki jih nosite, kakšni procesi se uporabljajo za izdelavo, ali onesnažujejo okolje in ali morda vsebujejo škodljive snovi? Ste že kdaj zaznali neprijeten vonj ob vstopu v trgovino?

Mesto mladih, 2018

“Oblačila so oklep s pomočjo katerega preživimo realnost vsakdanjika.”

Bill Cunningham

ZAHVALA

Za strokovno pomoč in vzpodbudo se iskreno zahvaljujem mentorici Ivanki Čeh, učiteljici Marini Mlinar za prevod povzetka v angleščino in učiteljici Tatjani Škerbec za lektoriranje.

Posebna zahvala gre mojim staršem, ki so me vedno podpirali in pomagali z nasveti.

Hvala sodelujočim pri anketi in vsem, ki so kakorkoli prispevali k uspešni izvedbi moje raziskovalne naloge.

Eva Kozoderc

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	10
1.1	Nakupi v vsakdanjem svetu	10
1.2	Namen raziskovalne naloge	10
1.3	Potek raziskovalnega dela	11
2	TEORETIČNI DEL	12
2.1	Obleka	12
2.2	Opredelitev pojma moda	12
2.3	Zgodovina oblek	12
2.4	Izvor in tekstilna industrija	13
2.4.1	Onesnaževanje tekstilne industrije	13
2.4.1.1	Posledice hitre mode na naše življenje - DELAVCI	14
2.4.1.2	Posledice hitre mode na naše življenje - PLANET	14
2.4.1.3	Posledice hitre mode na naše življenje - KUPCI	14
2.5	Sestava oblačil	15
2.5.1	Bombaž	15
2.5.2	Lan	15
2.5.3	Poliester	15
2.5.4	Svila	15
2.5.5	Volna	15
2.6	Vrednost tekstilne industrije	16
2.7	Odpadek	16
2.7.1	Razgradnja v naravi	16
2.7.2	Center ponovne uporabe	17
2.8	Manj je več	17
2.9	Obvezna oprema oblačil	17
2.9.1	Deklaracijski listek	17
2.9.2	Navodila za uporabo	18
3	RAZISKOVALNI DEL	19
3.1	Raziskovalne metode	19
3.1.1	Anketa	19
3.1.2	Poskus z oddajanjem barve oblačil v vodi in pH- jem oprane vode	19
3.1.3	Poskus vpliva oblačil na piščančje organe	22
3.1.4	Poskus o prepustnosti znoja oz. vode	24

3.1.5	Intervju z Emily Macintosh	25
3.2	Rezultati.....	26
3.2.1	Anketa	26
3.2.2	Rezultat poskusa z oddajanjem barve oblačil in pH- jem oprane vode	35
3.2.3	Rezultat poskusa z piščančjimi organi	36
3.2.4	Rezultati poskusa z prepuščanjem znoja oz. vode	37
3.2.5	Rezultati intervjuja	39
4	RAZPRAVA	40
4.1	Ugotovitve po anketi.....	40
4.2	Ugotovitve po poskusu z izpuščanjem barv in pH.....	40
4.3	Ugotovitve po poskusu z piščančjimi organi	40
4.4	Ugotovitve po poskusu prepuščanja znoja oz. vode	41
4.5	Ugotovitve po intervju	41
4.6	Ključne ugotovitve.....	41
4.7	Hipoteze	42
4.8	Predlagane rešitve in nadaljnje usmeritve.....	42
5	ZAKLJUČEK.....	43
6	VIRI IN LITERATURA	44
7	PRILOGE.....	45

KAZALO SLIK

Slika 1: Armanio Ortega	16
Slika 2: Lovilec barv	20
Slika 3: Baterijski termometer	20
Slika 4: Električni merilec pH	20
Slika 5: Lakmusovi listki za merjenje pH	21
Slika 6: Oblačila pred izvedbo poskus	21
Slika 7: Oblačila med izvedbo poskusa	21
Slika 8: Srce pred poskusom	22
Slika 9: Jetra pred poskusom	23
Slika 10: Preparati pripravljeni za poskus	23
Slika 11: Preparati med poskusom	23
Slika 12: 2 kosa oblačil pred poskusom	24
Slika 13: Majica med poskusom	24
Slika 14: Emily Macintosh	25
Slika 15: Rezultat poskusa z oddajanjem barve oblačil	35
Slika 16: Rezultat poskusa z piščančjimi organi	36
Slika 17: Jetra po poskusu	36
Slika 18: Majica po poskusu	37
Slika 19: Odmerjena voda po poskusu 1	38
Slika 20: Odmerjena voda po poskusu 2	38

KAZALO TABEL

Tabela 1: Posledice hitre mode za naše življenje: Vpliv na delavce (Inimtigo, 2011)	14
Tabela 2: Posledice hitre mode na naše življenje: Vpliv na planet (Inimtigo, 2011).	14
Tabela 3: Posledice hitre mode na naše življenje: Vpliv na kupce (Inimtigo, 2011)	14
Tabela 4: Spol anketirancev	26
Tabela 5: Starost anketirancev	26
Tabela 6: Vam je moda pomembna?	27
Tabela 7: Kaj vam pomeni moda?	27
Tabela 8: Na podlagi česa se odločite za nakup nekega oblačila?	28
Tabela 9: Ali pred nakupom kdaj preverite deklaracijski listek?	28
Tabela 10: Ali pred nakupom kdaj preverite navodila za uporabo?	29
Tabela 11: Iz kakšnega materiala najraje nosite oblačila?	30
Tabela 12: Koliko kosov oblačil običajno kupite?	31
Tabela 13: Ali pred nakupom oblačilo operete?	31
Tabela 14: Kje najpogosteje kupujete oblačila?	32
Tabela 15: Kakšna se Vam zdi primerna cena za majico v nizkocenovni trgovini?	32
Tabela 16: Kam odložite oblačila ko jih ne potrebujete več?	33
Tabela 17: Se zavedate posledic tekstilne industrije?	33
Tabela 18: Kako pogosto kupujete oblačila?	33
Tabela 19: Ali vpliva način oblačenja na priljubljenost v vaši družbi?	34
Tabela 20: Rezultat poskusa z oddajanjem barve oblačil in pH-jem oprane vode	35
Tabela 21: Rezultati opažanj po poskusu z piščančjimi organi	37
Tabela 22: Rezultati poskusa s prepuščanjem vode oziroma znoja	37

POVZETEK

Oblačila nas spremljajo celo življenje, nosimo jih praktično od rojstva, saj nas že nekaj minut po rojstvu zavijejo v prvi kos blaga. In ker si dandanes življenja brez oblačil praktično ne moremo predstavljati, sem se odločila da to tematiko podrobneje raziščem.

Ali se kdaj vprašate, kje so nastala oblačila, ki jih nosite, kakšni procesi se uporabljajo za izdelavo, ali onesnažujejo okolje in ali morda vsebujejo škodljive snovi? Ste že kdaj zaznali neprijeten vonj ob vstopu v trgovino? Ali obstaja razlika, v kvaliteti, med lahko dostopnimi oblačili in dragimi kosi obleke? Kaj je bolj smiselno in prav: kupiti več kosov poceni oblačil ali eno samo za katero odštejemo več?

Do odgovorov na zastavljena vprašanja sem prišla na podlagi prebrane ustrezne literature, intervjuja, ter praktičnih preizkusov, v katerih sem ugotovila prepustnost različnih kosov oblačil ter vpliv oblačil na piščančja jetra. Izvedla sem tudi anketo, ki je bila javno dostopna na spletni strani.

Ugotovila sem, da se mladi premalo zavedajo vpliva mode oziroma medijev na naše življenje. Posvečajo ji preveč pozornosti, s tem pa se proizvede in proda prevelika količina oblačil, kar ima številne negativne posledice.

Tekstilna industrija je tako polna črnih trenutkov, na katere vpliva človek z prekomernim nakupovanjem, ter vplivov medijev na širše populacije porabnikov.

Ugotovitve do katerih sem prišla, govorijo v prid nakupu manj kosov kvalitetnejših oblačil. Tako bi lahko zmanjšali negativne učinke na zdravje posameznika in na okolje. Potrebno je preseči vpliv oglaševanja in osmisliti zmanjšanje neomejenega nakupovanja oblačil.

Ključne besede: oblačila, tekstilna industrija, nakupovanje, zdravje, okolje.

ABSTRACT

Clothes have been accompanying us all our lives, we have worn them since the day we were born, and after all we are wrapped in the first piece of fabric only few minutes after birth. Because today life without clothes is practically impossible to imagine, I decided to research this subject matter in more detail.

Do you ever wonder, where the clothes you wear came from, what kind of processes are used to make them, do they pollute the environment and at the same time possibly contain harmful substances? Have you ever noticed an unpleasant smell, when entering a store? Is there a difference in quality between easily accessible clothing and expensive ones? Which is more reasonable and right: buy more cheap pieces of clothing or just one, more expensive?

To get the answers I have read relevant literature, interviews and performed practical experiments to determine the permeability of different pieces of clothing and the effect of clothing on chicken liver. I also conducted a survey that was publicly available on the website.

I have found out that young people do not realize enough the influence of media and fashion on our lives. They pay too much attention to it, and by that there are produced and sold large amounts of clothing, which has many negative effects.

The textile industry is so full of black moments which are affected by human with over shopping and the effect of the media on the wider consumer population.

The findings lead me in favor of buying fewer pieces of better quality clothing. This could reduce the negative effects on the health of the individual and the environment. It is necessary to go beyond the influence of advertising and to reasonably reduce unlimited clothes shopping.

Keywords: clothing, textile industry, shopping, health, environment.

1 UVOD

Se kdaj vprašate, kaj ste oblekli? Iz česa je to oblačilo nastalo? Kakšni procesi se uporabljajo za izdelavo, kako ti procesi vplivajo na okolje in ali morda vsebujejo škodljive snovi? Ste že kdaj zaznali neprijeten vonj ob vstopu v trgovino z oblačili? Za to raziskovalno nalogo sem se odločila, ker se mi je pojavilo vprašanje, kaj sploh oblečemo, kako to vpliva na nas, na naše zdravje, ali pa je preprosto vseeno, le da se spreminja moda oblačenja. Zanima me, zakaj le redki skrbno ob nakupovanju pregledajo deklaracijo izdelka, sestavo in poreklo. Spet nekateri menijo, da je popolnoma vseeno, kakšno sestavno ima oblačilo, samo da je moderno ali pa poceni.

1.1 Nakupi v vsakdanjem svetu

Ljudje se vsak dan srečujemo z različnimi oblačili, nakupovanjem, sledenju modi. Nekateri si z nakupovanjem celo olajšajo naporne dneve, ali jih le popestrijo. Moda nas spremlja celo življenje, le redko kdo ne podleže marketinškim ponudbam in vplivom medijev, ki oglašujejo nove kolekcije oblačil.

Najpogosteje kupimo oblačila, ker menimo, da jih potrebujemo, čeprav imamo doma polne omare uporabnih oblačil, ali nas prevzame oblačilo v izložbi, ali celo prepriča nizko prodajna cena, ki se lahko giblje tudi do 5 eur.

Živimo v času, kjer so razprodaje oblačil zelo pogoste, v Slovenijo pa smo prinesli tudi nakupovalne »praznike«, kjer v trgovinah z oblačili, trgovci znižajo vse do cene, ki je dosegljiva prav vsem kupcem. V Sloveniji tako imamo znani Ameriški razprodaji - Late night shopping in Black Friday, tako imenovani Nočni nakupi in Črni petek, ko množice zasujejo trgovine.

1.2 Namen raziskovalne naloge

Zaradi obsedenosti današnjega sveta z modo, pretiranim nakupovanjem in proizvodnjo oblačil, je namen moje raziskovalne naloge ugotoviti kriterije mladih pri nakupovanju in nošenju oblačil. Želela sem ugotoviti tudi, ali je razlika med oblačili današnjega časa in oblačili iz časa Valentina Vodnika. Zanima me, kje pristane večina odvrženih oblačil in kakšno nevarnost predstavljajo za naše okolje. Predvidevam tudi, da naša oblačila lahko vplivajo na naše psihične misli in mogoče celo pustijo posledice na našem zdravju, zato se mi je pomembno zdelo raziskati tudi to področje.

V raziskovalni nalogi si postavljam ključna vprašanja:

- Ali ljudje kdaj pomislimo kaj oblečemo?
- Kaj vse se skriva na deklaraciji oblačila?
- Kakšen vpliv imajo oblačila na naše zdravje?
- Ali obstaja razlika v kvaliteti med lahko dostopnimi oblačili in dražjimi oblačili?
- Kje vse končajo odpadna oblačila in kako vpliva tekstilna industrija na okolje?

Pred začetkom raziskovalnega dela sem si postavila 4 ključne hipoteze.

1. Ljudje skoraj nikoli ne pomislimo, kaj oblečemo, ne preberemo deklaracije na oblačilu, pomembna nam je moda ali cena.

Menim, da ljudje nikoli ne pomislijo kaj oblečejo, pred nakupom ne preberejo deklaracije saj jim je pomembno le, da jim je oblačilo všeč oz. da je moderno ali poceni.

2. Naša oblačila ne pustijo posledic na našem zdravju.

Predvidevam, da na naše zdravje oblačila ne morejo vplivati, razen v skrajnih primerih, vendar to v manj kot 1%, zato oblačila nimajo vpliva na naše zdravje.

3. Tekstilna industrija vpliva na okolje in ga onesnažuje.

Moje mnenje je, da tekstilna industrija vpliva na okolje, v njega spušča izpušne pline z katerimi onesnažuje okolje.

4. Bistvene razlike v kvaliteti med oblačili ni, ceno pri nekaterih oblačilih višajo »znamke« oziroma dobro oglaševanje.

Menim, da ceno oblačilu določi znamka, ne pa kvaliteta. Saj oblačila »označujemo« po trgovini v kateri smo oblačila kupili.

1.3 Potek raziskovalnega dela

- V teoretičnem delu sem:
 - Raziskala in preučila ustrezne vire, kaj so oblačila, njihovo zgodovino, nastanek ter problematiko onesnaževanja tekstilne industrije.
 - Povzela in predstavila preučene vire.
- V raziskovalnem delu sem:

Izvedla anketo, na podlagi katere sem ugotovila kriterije za nakup in nošenje oblačila.

 - Izvedla sem intervju Emily Macintosh, predstavnico Evropskega urada za boj proti odpadnim oblačilom.
 - Izvedla praktične poskuse, iz katerih sem ugotovila:
 - a) Oddajanje barve oblačila v vodi.
 - b) Vpliv različnih oblačil na piščančje organe.
 - c) Prepustnost različnih oblačil za vodo.
- V razpravi in zaključku sem:
 - Povzela svoje ugotovitve ter potrdila, oz. ovrгла hipoteze in podala končno misel ter sklep.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Obleka

Obleka je kar nosimo, v kar smo oblečeni. Običajno je obleka narejena iz blaga, usnja ali umetnega materiala. Najbolj pogosta oblačila so: hlače, majica, srajca, bluza in drugo. V širšem pomenu besede sem sodijo tudi obuvala in pokrivala. (SSKJ, 1994).

2.2 Opredelitev pojma moda

Slovar slovenskega knjižnega jezika pojem moda opredeli kot nekaj, kar je v določenem času uveljavljenega (kroji oblačil, obutve, vzorci blaga, modni dodatki) oz. izraža stanje, da nekaj ustreza splošnemu okusu določenega časa. (SSKJ, 1994).

Ljudje si pojem moda predstavljamo kot modna oblačila znanih oblikovalcev. Toda pojem je mnogo širši, saj zajema celoten okus časa in sploh vse, kar v nekem času predstavlja določeno dejavnost.

Po modi so se navadno razlikovali tudi ljudje. Bogatejši ljudje so kot osnovo mode zbrali ravno bogastvo in potratnost. Moda se je skozi čas spreminjala in se tudi danes spreminja, saj imajo ljudje veliko željo po spremembah, kar pa daje modi moč.

Nekaj je tudi ljudi, ki se odločijo nasprotovati modi, in izstopajo z posebnimi kosi oblačil. Temu pravimo, da so oblačila ekscentrična.

Še vedno pa drži pravilo, da se moda prilagaja načini življenja in oblačenju ljudi. (Rtv, 2019).

2.3 Zgodovina oblek

Vse skupaj se je začelo že v sami prazgodovini, saj so ljudje z kosi blaga izražali čas v katerem živijo. Že v prazgodovini je ljudem videz veliko pomenil. Sprva so bila oblačila preprosta, saj so posnemali naravo, in oblekli kar so dobili, sčasoma pa so obleke čedalje bolj začele pridobivati na dekorativnosti.

Seveda pa ne smemo pozabiti tudi na spodnje perilo za katero se govori, da prvi zametki uporabljanja spodnjic segajo v 16. stoletje, ko si je Katarina Medičejska poenostavila jahanje na konju. Vsekakor pa do 19. stoletja spodnjice sploh niso imele praktičnega pomena, ampak le kulturnega in socialnega. V 20. stoletju je postajalo spodnje perilo vse bolj podobno današnjemu. Prišlo je do množične proizvodnje. V tistem času so se ženske začele čedalje bolj posvečati plesu in športnim dejavnostim, zato so nehale nositi steznike in raje uporabile moške spodnje hlače.

Torej oblačila so praktično vse kar pokriva človeško telo. Sama količina oblačil je odvisna od letnega časa in podnebja, včasih tudi iz socialnih vidikov, saj lahko delujejo tudi kot okras.

V sedanjem življenju nam nihče ne narekuje načina oblačenja(razen določenih verskih skupin katerim vera zapoveduje drugačna oblačila), izberemo svoj slog kateri nam najbolj ustreza. Torej, dandanes so kakovostna oblačila narejena iz različnih materialov, seveda pa moramo paziti tudi na to, kje se bomo gibali z temi oblačili saj niso vsa oblačila primerna za vsa mesta.

Vedno pa je veljalo pravilo, da če se kdo oblači po modi, je to mladina, prav tako je pri današnji mlajši generaciji. Njihova moda se menja iz leto v leto, še posebej zdaj, ko lahko nakup opravijo tudi na internetu in niso samo odvisni od ponudbe lokalnih trgovin. (Iminition, 2012).

2.4 Izvor in tekstilna industrija

Večina oblačil in obutve v naše trgovine prispe iz Kitajske, Bangladeša, Turčije in Indije. Potrošniki se tem izdelkom skorajda ne moremo odreči, saj se ti nahajajo pri najbolj znanih trgovcih. Od različnih strokovnjakov dobivamo spodbude, naj kupujemo izdelke slovenskega in evropskega izvora ter se tako izognemo nevarnim snovem v tekstilu, saj veljajo v Evropi strožji predpisi. Ljudje vsako leto proizvedemo 80 milijard novih kosov oblačil. Če bi to številko delili s številom vseh Zemljanov, končni rezultat – približno deset novih kosov na posameznika – za naše razmere niti ni tako nenavaden. A če vemo, da v revnejših državah večina ljudi nosi oblačila iz druge roke, glavna trga tekstilne industrije pa sta Evropa in Severna Amerika, se lahko kar zamislimo. Večina današnjih oblačil je izdelana v državah v razvoju, v katerih delavci delajo v nemogočih razmerah za nizke plače, s katerimi komaj preživijo. Podjetja, katerih cilj je čim večji dobiček, se ne ozirajo niti na okolje. Nič čudnega torej, da za tekstilno industrijo pravijo, da je tista, ki je takoj za naftno najbolj umazana. Tekstilna industrija je razširjena tako po celem svetu. (Rtv, 2019).

2.4.1 Onesnaževanje tekstilne industrije

Tekstilna industrija je druga največja onesnaževalka sveta. Vse to se dogaja zaradi pomanjkljive zakonske ureditve o onesnaževanju. Po podatkih, ki prihajajo iz Evropskega urada za okolje, se vsako leto porabi za oblačila kar 53 milijonov ton materiala, posledično pa se v zrak spusti kar cela milijarda ton ogljikovega dioksida (CO₂). Za povprečno osebo v Sloveniji se porabi okoli 18 kg materiala. Zaskrbljujoč je tudi podatek, da kupimo kar 60% oblačil več, kot pred 15 leti. Na uradu Slovenije so ugotovili, da smo leta 2015, v Sloveniji imeli kar 37.000 ton odpadnega tekstila. Polovico smo jih odložili v skupne komunalne odpadke, polovico pa smo jih namenili dobrodelnim ustanovam ali jih odvrgli v enega od 320 zabojev Humane v Sloveniji. (Rtv, 2019).

2.4.1.1 Posledice hitre mode na naše življenje – DELAVCI

Tabela 1: Posledice hitre mode za naše življenje: Vpliv na delavce (Inimtigo, 2011).

POSLEDICE HITRE MODE NA NAŠE ŽIVLJENJE: VPLIV NA DELAVCE
IZKORIŠČANJE
NAČRTOVANO OMEJEVANJE MINIMALNIH PLAČ
PRISILNO DELANJE OTROK V TRETJIH DEŽELAH
NEVARNE DELOVNE RAZMERE
2 DOLARJA NA DAN
IZPOSTAVLJENOST KEMIKAJIJAM
IZPOSTAVLJENOST RAKOTVORNIM SESTAVINAM V TOPILIH IN BARVILIH

2.4.1.2 Posledice hitre mode na naše življenje – PLANET

Tabela 2: Posledice hitre mode na naše življenje: Vpliv na planet (Inimtigo, 2011).

POSLEDICE HITRE MODE NA NAŠE ŽIVLJENJE: VPLIV NA PLANET
FOSILNA GORIVA
TRANSPORT TEKSTILA
NEVARNE KEMIKAJIJE
PORABA VODE
ONESNAŽEVANJE VODE IN HRANE

2.4.1.3 Posledice hitre mode na naše življenje - KUPCI

Tabela 3: Posledice hitre mode na naše življenje: Vpliv na kupce (Inimtigo, 2011).

POSLEDICE HITRE MODE NA NAŠE ŽIVLJENJE- VPLIV NA KUPCE
KEMIKAJIJE V HRANI IN VODI
KEMIKAJIJE SE IZPEREJO PO VEČ KOT 10-em PRANJU
VSE SLABŠA KAKOVOST
POLIESTER
MIKROPLASTIKA

2.5 Sestava oblačil

Že pri pridelavi ali sintezi, nato med predelavo (predenje, tkanje, beljenje, barvanje), končnim plemenitenjem (nanos različnih apretur za izboljšanje lastnosti materiala), pa tudi pri skladiščenju in transportiranju se uporabljajo mnoge kemikalije, ki so zdravju škodljive, npr. azo barvila, ftalati, PFC-ji, nonifenoli, težke kovine in še mnogo drugega. Ines Kavgić, Greenpeace Slovenija, opozarja, da je glede na tip snovi (kemikalije) in glede na vsebnost (koncentracijo) te snovi v oblačilu odvisno, kako lahko škodijo zdravju (pomembni so še drugi faktorji, ali to oblačilo nosijo otroci, na kakšen način snovi vstopajo v telo, ali imajo sposobnost bioakumulacije v telesu ipd.). (Mesto mladih, 2016).

2.5.1 Bombaž

Bombaž je najbolj prodajan material pri nas in tudi eden izmed najbolj prodajanih materialov na svetu. Bombaž je naravni material pridobljen iz rastline bombaževec in je izjemno trpežen material, zato je tudi priljubljen po vsem svetu. Bombaž je tkanina našega življenja. Je trajen, mehak in udoben. Poleg tega pa je vzdrževanje zelo preprosto, vendar z časom izgubi svojo obliko in barvo. (Maribor24, 2018).

2.5.2 Lan

Lan je naraven material narejen iz rastline lan in se za blago uporablja že tisočletja – že Stari Egipčani so vanj zavijali mumije. Oblačila iz lana so primerna za vroče dni, saj je izjemno lahek material, primeren za vroča poletja, dobro diha. Kljub temu ima lan tudi pomanjkljivost. Izjemno se mečka. Oblačila iz lana se zmečkajo praktično takoj, ko jih oblečete. (Maribor24, 2018).

2.5.3 Poliester

Izumljen je bil leta 1951 in je kombinacija umetnih sestavin. Prav zaradi tega je zelo trpežen, enostaven za vzdrževanje in nošenje. Material je zelo vzdržljiv in lahko bi ga nosili znova in znova, ne da bi izgubil svojo barvo ali obliko. Kot tudi ostale sintetične tkanine, je enostaven za nego in se ne zmečka tako hitro. Žal pa material ne diha in zato ni prav prijazen koži. Prav tako ni razgradljiv, kar pomeni veliko breme za okolje. (Maribor24, 2018).

2.5.4 Svila

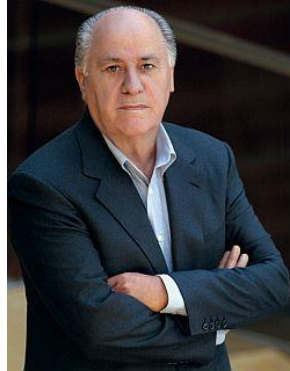
Svila je naraven material pridobljen iz niti bube sviloprejke. Ko se gosenica zabubi, to bubo skuhajo in razvlečejo v svilene niti. Je izjemno lep, na otip prijeten material. Na svetlobi se lepo sveti, saj odbija svetlobo in je prijeten na koži. Vendar je tkanina draga, vzdrževanje pa je zahtevno. Poleg tega je pri nekaterih sporen tudi postopek pridobivanja svile. (Maribor24, 2018).

2.5.5 Volna

Volna je pridobljena iz ovčje dlake in jo poznamo že več kot tisoč let. Poleg volne iz ovčjih dlak, poznamo še različico kašmir iz dlake indijske koze, moher iz severno-afriške koze in angora volno iz dlake angora zajcev. Volna je izredno topla in mehka, tudi ko je mokra. Če nosite volno, vas statična elektrika verjetno ne bo stresla, saj volna ne bi smela prevajati elektrike. Manj je uporabljamo predvsem ker lahko bode našo kožo. Poleg tega previdno, pri pranju saj se volna lahko pri visokih temperaturah skrči in izgubi obliko. (Maribor24, 2018).

2.6 Vrednost tekstilne industrije

Tekstilna industrija je vredna kar 550 milijard evrov, do leta 2050, naj bi se, če ne bo nobenih sprememb, kar potrojila. Torej nič čudnega, da je šesti najbogatejši zemljan Armancio Ortega, lastnik blagovnih znamk Pull& Bear, Bershka, Zara in Stradivarius. (Inimtigo, 2011).

Slika 1: Armanio Ortega, 2010.

Rtv, 2010.

2.7 Odpadek

Oblačila lahko odložimo na zbirna mesta. Zbirno mesto je prostor, kjer imajo gospodinjstva nameščene tipizirane zabojnike, posode ali vreče za zbiranje posameznih vrst odpadkov. Lahko pa jih podarimo Rdečemu križu, Karitasu, ali jih odložimo v zabojnike humane.

- Črna posoda, zabojnik ali vreča za zbiranje ostalih odpadkov, to pomeni mešanih komunalnih odpadkov.
- Rjava posoda za zbiranje biološko razgradljivih odpadkov.
- Rumena vreča za zbiranje drobne mešane odpadne embalaže.

2.7.1 Razgradnja v naravi

Razgradnja je odvisna od materiala in kemikalij ki so vgrajene v oblačilo.

2.7.2 Center ponovne uporabe

Center ponovne uporabe je socialno podjetje, ki izvaja dejavnost preprečevanja nastajanja odpadkov in priprave na ponovno uporabo. V Centru ponovne uporabe je mogoče oddati še uporabne izdelke, kot so na primer gospodinjska in pohištvena oprema, IT oprema, knjige, oprema za dom in prosti čas, kolesa, športna oprema, oblačila, igrače, modni dodatki – kratka vse, kar je dobro ohranjeno, funkcionalno in uporabno. V CPU se izdelke diagnosticira in vključi v proces priprave na ponovno uporabo. Tako postanejo izdelki na voljo kupcem, ki cenijo unikatnost, ekologijo, kreativnost in lokalno izdelavo. Izdelki ne vsebujejo nobenih škodljivih snovi in alergenov, kar tudi bistveno prispeva k varovanju okolja, zmanjševanju porabe surovin in zmanjšanju emisij CO₂. Z izdelki ponovne uporabe je mogoče prispevati k družbi z manj odpadki in ustvarjanju zelenih delovnih mest ter aktivno sooblikovati krožno gospodarstvo.

V Sloveniji imamo 7 takih centrov: V Ljubljani, Rogaški Slatini, Vojniku, Ormožu, Ptujju, Slovenskih Konjicah in Kočevju. (Rtv, 2018).

2.8 Manj je več

Dr. Petra Forte svetuje, da kupite raje en kakovosten izdelek kot več nekakovostnih, čeprav cenejših. S kupovanjem po načelu "manj je več" boste koristili svoji denarnici, zdravju in okolju. Za vsak izdelek se namreč porablja material, energija, voda, kemikalije, nastajajo odpadne vode, ki jih je treba prečistiti in odpadni material, ki ga je treba predelati. Ni pametno kupovati oblačil "na zalogo", če so še tako poceni, saj nam postanejo premajhna, spremenimo življenjske navade ali enostavno ne pridejo "na vrsto". Raziskave so pokazale, da imajo potrošniki v razvitem svetu v omarah veliko novih oblačil, ki jih nikoli ne oblečejo in jih po določenem času podarijo ali celo zavržejo. (Mesto mladih, 2017).

2.9 Obvezna oprema oblačil

Deklaracijski listek in navodila za uporabo sta najbolj poznani oznaki na kosu oblačila, vendar poznamo tudi Eko-tex standard 100 in Evropsko marjetico, podeljujejo ju neodvisne institucije in zagotavljajo, da v izdelkih ni nevarnih snovi. Proizvajalci jih pridobivajo zato, da bi povedali uporabniku, da je izdelek varen za njegovo zdravje, da ne vsebuje nevarnih kemikalij in da obenem ustreza bistvenim zahtevam glede kvalitete. Izdelek s katerokoli od teh oznak lahko oblečete brez skrbi za svoje zdravje. Dr. Petra Forte še dodaja, da EU marjetica sicer zagotavlja, Eko-tex standard 100 pa ne zagotavlja, da so izdelki narejeni v skladu z naravovarstvenimi in socialnimi standardi. (Mesto mladih, 2018).

2.9.1 Deklaracijski listek

Deklaracijski listek vsebuje osnovne podatke oblačila: poreklo- kje je bilo narejeno, ter sestavo izdelka. Npr. MADE IN CHINA, ter 30% poliester, 70% bombaž.

2.9.2 Navodila za uporabo

Navodila za uporabo so obvezna oprema vsakega kosa blaga. Najpogostejši znaki med navodili so: (Isbu, 2011).

	Ročno pranje in pranje v pralnem stroju.
	Ročno pranje in običajno izpiranje.
	Pranje v pralnem stroju, številka nadzira najvišjo dovoljeno temperaturo.

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 Raziskovalne metode

3.1.1 Anketa

Na podlagi ankete sem želela raziskati navade o nakupovanju oblačil, kako pogosto se porabniki odpravijo v nakupovalne centre in njihove kriterije za nakup. Iz ankete sem želela izvedeti tudi, kam odložijo oblačila po uporabi in njihov pogled na tekstilno industrijo.

Potek ankete:

- Datum izvedbe: 1. 2. 2020- 5. 2.2020
- Anketiranci: Zunanje osebe
- Število anketirancev: 992

Anketa je bila anonimna, javno pa je bila objavljena na spletni strani 1ka.si.

Pred izvedbo ankete sem pričakovala naslednje rezultate ankete:

- Ljudje se ne zavedajo posledic moderne industrije.
- Nakupujejo brez razloga ko jim je nekaj všeč.
- Podležijo marketinškim ponudbam.

3.1.2 Poskus z oddajanjem barve oblačil v vodi in pH- jem oprane vode

Datum izvedbe: 25. 1. 2020

Potreben material: 6 kosov oblačil, (ki sem jih razporedila v nizko cenovna in višje cenovna), glede na kriterij (Priloga), grelnik, merilec temperature vode, listke za vpijanje barve, lakmusovi listki, električni merilec pH-ja.

Nizka cena	Cena:	Višja cena	Cena:
1A	5.99 eur	2A	15.99 eur
1B	5.99eur	2B	19.99 eur
1C	9.99 eur	2C	22.99eur

Opomba: Proizvajalci so navedeni v legendi, ki se nahaja med prilogami.

Potek dela:

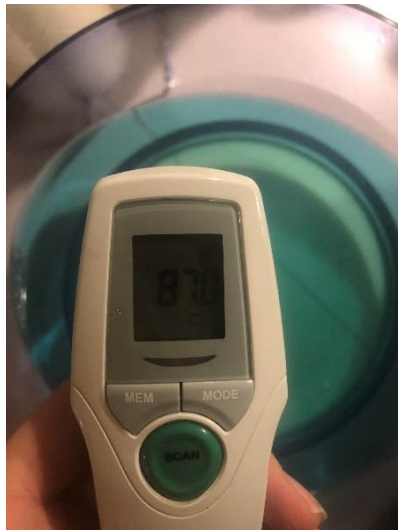
- V dve vedri sem nalila liter vode, katere temperatura je bila 87°C.
- Vodo sem segrela z električnim grelnikom in temperaturo izmerila z vodnim termometrom.
- 6 oblačil, katerim je bila parna konstanta barve sem namočila za 60 minut v vedri.
- V poskusu mi je edino spremenljivko predstavljal izvor oblačila.
- V obe vedri sem dodala listek namenjen vpijanju barve.
- Po končanem poskusu sem izmerila tudi pH vode z električnim merilnikom, in preverila z lakmusovimi listki.
- Poskus sem izvedla dva krat, da sem rezultat lahko potrdila.

Raziskovalna naloga: KUPITI ALI OPRATI

Slika 2: Lovilec barv.

Eva Kozoderc, 2020.

Slika 3: Baterijski termometer.

Eva Kozoderc, 2020.

Slika 4: Električni merilec pH.

Eva Kozoderc, 2020.

Slika 5: Lakmusovi listki za merjenje pH.

Eva Kozoderc, 2020.

Slika 6: Oblečila pred izvedbo poskusa.

Eva Kozoderc, 2020.

Slika 7: Oblečila med izvedbo poskusa.

Eva Kozoderc, 2020.

3.1.3 Poskus vpliva oblačil na piščančje organe

Datum izvedbe: 27. 1. 2020

Potreben material: Laboratorijski pribor: pinceta, kapalka, urna stekla, mineralna voda, piščančja jetra in srce, 4 različna oblačila enake barve vendar z različnimi lastnostmi. (Nizko cenovno oprano, neoprano ter višje cenovno oprano ter neoprano).

Potek dela:

- Najprej sem se posvetovala z dr.vet.med, Ano Brenčič, kakšni organi so primerni za izvedbo poskusa, in izvedela da morajo biti stari vsaj 3 mesece, da so dovolj zreli.
- Izbrala sem 4 različne kose oblačil: nižje cenovno oprano in neoprano, ter oblačili z višjo cenovno oprano in neoprano.
- Površino oblačila 1 cm² sem ohranila kot konstanto.
- Na preparat (oblačilo in del organa) sem kapnila 5ml mineralne vode, ki je pospešila reakcijo.
- Pred izvedbo poskusa sem za strokovno mnenje prosila vodjo naravoslovnih poskusov na London Southbank universty, dr. science Jackie Grossberg, saj sem si lani na njihovi univerzi ogledala kar nekaj laboratorijskih poskusov, in tako dobila tudi njegov kontakt. Od kontaktirane osebe sem dobila podatek, da za realizacijo poskusa moram preparate za 72 minut postaviti v hladilnik in nato bom lahko opazila dogajanje.
- Poskus sem izvedla dva krat, da sem ga lahko potrdila.

Slika 8: Srce pred poskusom.

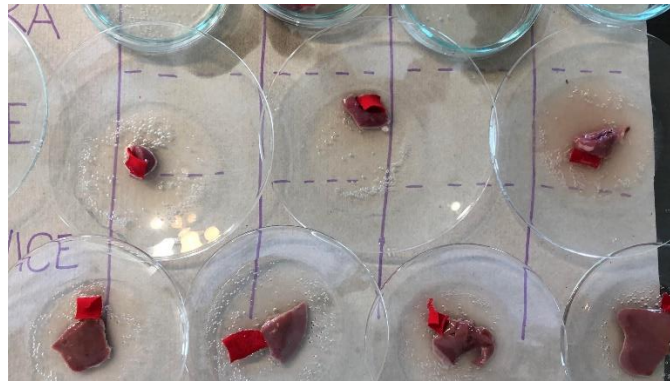
Eva Kozoderc, 2020.

Slika 9: Jetra pred poskusom.

Eva Kozoderc, 2020.

Opomba: črne robove je ob sliki pustil telefon.

Slika 10: Preparati pripravljeni za poskus.

Eva Kozoderc, 2020.

Slika 11: Preparati med poskusom.

Eva Kozoderc, 2020.

3.1.4 Poskus o prepustnosti znoja oz. vode

Datum izvedbe: 14. 1. 2020

Potreben material: 4 športne majice proti potenju (2 nizkocenovni, 2 višje cenovni) z enako sestavo- 95% poliester, 5% bombaž, voda temperature 45°C, merilni valj.

NIŽJE CENOVNA	Cena:	VIŠJE CENOVNA	Cena:
1A	12.99 eur	2A	25.95 eur
1B	13.95 eur	2B	28.99 eur

Opomba: Proizvajalci so navedeni v legendi med prilogami

Potek dela:

- Pripravila sem ves potreben material, da sem poskus lahko izvedla.
- Čez vsako majico sem zlila 100ml oz. 1dcl vode.
- Z merilnim valjem sem izmerila količino pretečene vode.
- Poskus sem izvedla dvakrat, da sem rezultat lahko potrdila.

Slika 12: 2 kosa oblačil pred poskusom.

Kozoderc, 2020.

Slika 13: Majica med poskusom.

Kozoderc, 2020.

3.1.5 Intervju z Emily Macintosh

Slika 14: Emily Macintosh.

Eebu, 2019.

Potek intervjuja:

- Med izobraževanjem na London Southbank universty, med 26. 6. 2019 in 15. 7. 2019, smo v organizaciji Evropskega urada za tekstilno industrijo imeli delavnico ponovne uporabe oblačil, da bi mladim starim med 14 in 18 let prikazali, da lahko oblačila uporabimo večkrat in jih tudi sami preoblikujemo.
- Na delavnici, ki je bila izvedena preko njihovega urada, sem tako v Londonu prišla do njenega kontakta.
- Emily Macintosh sem preko elektronske pošte tako kontaktirala 3. 1. 2020 in dobila njen odgovor 17. 1. 2020.
- Ker je pogovor potekal v angleščini, sem za pomoč prosila prof. ang. Marino Mlinarič, ki je natančno prevedla poslan intervju.

3.2 Rezultati

3.2.1 Anketa

1. Spol in starost anketirancev

Tabela 4: Spol anketirancev

	Št. odgovorov	(%)
Moški	278	28
Ženske	714	78
SKUPAJ	992	100

Tabela 5: Starost anketirancev

	Št. odgovorov	(%)
Osnovnošolec	226	23
Srednješolec	340	33
Študent	188	20
25-40 let	156	16
40+ let	82	8
SKUPAJ	992	100

Analiza: Iz prvega ter drugega vprašanja, sem želela ugotoviti splošne podatke o anketirancih. Ugotovila sem, da je kar 78% anketirancev bilo ženskega spola, kar predstavlja manjši odstotek moškega deleža anketirancev. Največjo starostno skupino so predstavljali srednješolci, kar 33% vseh anketirancev. V anketi je sodelovalo tudi 226 osnovnošolcev, hkrati pa je izpolnilo anketo tudi 8% ljudi, starejših od 40 let. Vzorec se mi zdi dober za nadaljnjo analizo, saj je velik in vsebuje zelo raznoliko starostno skupino.

2. Vam je moda pomembna?

Tabela 6: Vam je moda pomembna?

	Št. odgovorov	(%)
Da, seveda.	492	51
Odvisno za kakšen dogodek gre.	343	35
Nikakor, z tem se ne obremenjujem.	167	14
SKUPAJ	992	100

Analiza: V prvem anketnem vprašanju sem želela izvedeti predvsem, ali je moda pomembna anketirancem, iz le tega sem izvedela, da je moda pomembna več kot polovici anketirancev, kar 51%. Z modo se ne obremenjuje le 14% anketirancev, kar je malo proti, odgovoru da, seveda, katerega je izbralo 492 anketirancev. 343 anketirancem je moda odvisna od dogodka.

3. Kaj Vam pomeni moda?

Tabela 7: Kaj vam pomeni moda?

	Št. odgovorov	(%)
Predstavlja mi trend, kar je trenutno moderno.	298	30
Moj stil- kar mi je všeč.	621	63
Se ne obremenjujem z modo.	73	7
SKUPAJ	992	100

Analiza: Modo si lahko vsak razlaga po svoje, saj je širok pojem. Samo 7% anketirancev se z modo ne obremenjuje in se ne zanimajo zanjo. 30% anketirancev je odgovorilo z odgovorom, da jim moda predstavlja trend, kar je moderno. 621 odgovorov pa je bilo naklonjenih temu, da je moda stil, ki jim j všeč.

4. Na podlagi česa se odločite za nakup nekega oblačila?

Tabela 8: Na podlagi česa se odločite za nakup nekega oblačila?

	Št. odgovorov	(%)
Ugodne cene.	179	18
Kupim samo ko nekaj nujno potrebujem.	173	17
Mode.	31	5
Priporočilo znanih Slovencev.	34	3
Ker mi je nekaj všeč.	575	60
SKUPAJ	992	100

Analiza: Zelo pomembno se mi je zdelo ugotoviti tudi, zakaj se kupci odločijo za nakup nekega oblačila. Večina anketirancev oz. kar 60%, kupi oblačilo ker jim je nekaj všeč, medtem ko le 17% anketirancev oblačilo kupi, ko ga potrebuje. Zaradi ugodne cene se za nakup odloči 18% anketirancev, le 5% pa zaradi mode. Manjši odstotek predstavlja tudi odgovor z priporočilom znanih Slovencev.

5. Ali pred nakupom preverite deklaracijski listek na oblačilu?

Tabela 9: Ali pred nakupom kdaj preverite deklaracijski listek?

	Št. odgovorov	(%)
Da, vedno- občasno.	286	29
Redko- skoraj nikoli.	335	34
Nikoli.	371	37
SKUPAJ	992	100

Analiza: V petem vprašanju sem želela izvedeti navade o branju deklaracijskega listka na oblačilu. Kar 37% anketirancev nikoli ne preveri deklaracije pred nakupom. 286 odgovorov je bilo, da ga preverijo vsaj občasno. Redko oz. skoraj nikoli pa deklaracijska listka ne pogleda 34%.

6. Ali pred nakupom kdaj preverite navodila za uporabo?

Tabela 10: Ali pred nakupom kdaj preverite navodila za uporabo?

	Št. odgovorov	(%)
Da, vedno- občasno.	296	31
Redko- skoraj nikoli.	330	33
Nikoli.	376	36
SKUPAJ	992	100

Analiza: V naslednjem vprašanju sem želela izvedeti, ali uporabniki preberejo navodila za uporabo že pred nakupom. Kar 36% anketirancev navodil ne prebere, 33% jih prebere redko, ali skoraj nikoli, med tem ko navodila pred nakupom prebere 296 anketirancev (31%).

7.1 Če ste odgovorili z odgovorom DA, VEDNO- OBČASNO, napišite zakaj.

Št. odgovorov	85
---------------	----

- Zaradi pranja.
- Če je oblačilo iz naravnih materialov, da preverim kako se vzdržuje.
- Samo iz radovednosti.
- Ker me zanima iz česa je izdelek.
- Da vem kako ravnati z oblačilom.
- Da vidim, če se lahko suši v sušilnem stroju.
- Da ob pravilni uporabi podaljšam življenjsko dobo oblačilu.
- Preverim, ali se lahko skrči ob ne pravilni uporabi.
- Zaradi vrste blaga.

7.2 Če ste odgovorili z odgovorom NE, NIKOLI, napišite zakaj.

Št. odgovorov	206
---------------	-----

- Ker me ne zanima.
- Pozabim.
- Nimam časa zato.
- Me prevzame oblačilo, na listek pa pozabim.
- Za to skrbijo moji starši.
- Nimam te navade.
- Vseeno mi je.
- Ne zdi se mi pomembno.

8. Iz kakšnega materiala najraje nosite oblačila?

Tabela 11: Iz kakšnega materiala najraje nosite oblačila?

	Št. odgovorov	(%)
Bombaž.	585	58
Usnje.	15	2
Poliester.	22	2
Vseeno mi je, samo da dobro izgleda.	355	36
Drugo:	15	2
SKUPAJ	992	100

8.1 Če ste odgovorili z odgovorom DRUGO, prosim napišite kaj.

Št. odgovorov	15
---------------	----

- Da je udobno.
- Poceni izdelki.
- Kar mi paše.

Analiza: Največ anketiranih, kar 58%, najraje nosi oblačila iz bombaža. Po 2% so dobili odgovori usnje, poliester in odgovor drugo. Pod drugo so se ponavljale 3- je ključni primeri- da je udobno, da je izdelek poceni in da kupcu (paše), pristaja. Kar 355 anketirancev, oz. 36% je odgovorilo, da jim ni mar za material vendar je pomemben samo izgled oblačila.

9. Koliko kosov oblačil običajno kupite? (označite z X na ustreznem mestu.)

Tabela 12: Koliko kosov oblačil običajno kupite?

	do 3 kose.	do 5 kosov.	med 5 in 10.	Neomejeno- vse kar mi je všeč.	Ponavadi samo pogledam novo kolekcijo.	SKUPAJ
Ko se odpravite v trgovino, brez popustov.	53%	19%	7%	11%	10%	100%
Redni popusti (do 30%)	43%	30%	10%	13%	4%	100%
Razprodaje- Black friday, Late night shopping...	24%	27%	20%	26%	3%	100%

Opomba: vsa analiza tega vprašanja, je zaradi preglednosti zapisana samo v odstotkih.

Analiza: Kot je bilo pričakovati, si največ nakupov anketiranci privoščijo prav med razprodajami, saj so takrat cene občutno nižje. Ko v trgovini ni znižanja, največ anketirancev kupi do 3 kose oblačil, medtem ko neomejeno 11%. V rednih popustih, ki segajo do 30%, med 5 in 10 kosov oblačil izbere 10%, kar je 3% več kot v kategoriji brez popustov. Na razprodajah neomejeno kupuje kar 26% vprašanih, medtem ko 3% anketirancev le pogleda novo kolekcijo.

10. Ali po nakupu oblačilo operete?

Tabela 13: Ali pred nakupom oblačilo operete?

	Št. odgovorov	(%)
Vedno operem.	574	68
Občasno operem.	274	25
Nikoli ne operem.	144	7
SKUPAJ	992	100

Analiza: Oblačilo pred uporabo vedno opere 68% vprašanih, med tem ko oblačila nikoli ne opere 7% anketirancev. Za občasno pranje pred uporabo se odloči 25% oz. 274 ljudi, od 992 anketirancev.

11. Kje najpogosteje nakupujete oblačila?

Tabela 14: Kje najpogosteje kupujete oblačila?

	Št. odgovorov	(%)
New yorker.	201	20
Zara, Bershka, Stradivarius.	334	39
H&M.	201	20
S.oliver.	74	2
Adidas, Nike, Ck, Guess.	183	18
SKUPAJ	992	100

Analiza: Skoraj 40% vprašanih, najpogosteje nakupuje v Zari, Bershki ali Stradivariusu. Z 20% sledita New Yorker in H&M z popolnoma enakim številom odgovorov. 18% anketirancev najpogosteje kupuje svetovno znane znamke kot so Adidas, Nike, Guess ali Calvin Klein. Najmanjši procent pa priprada S.oliveru, ki je bil izbran samo 74- krat. Le 20% se je tako odločilo za razred višje cenovnih oblačil.

12. Kakšna se vam zdi primerna cena za majico v nizko cenovni trgovini?

Tabela 15: Kakšna se Vam zdi primerna cena za majico v nizkocenovni trgovini?

	Št. odgovorov	(%)
Do 5 eur.	328	33
Med 5 in 10 eur.	535	62
Nad 10 eur.	129	5
SKUPAJ	992	100

Analiza: Za majico v nizko cenovni trgovini se cena med 5 in 10 eur zdi primerna kar 62% anketirancem, nad 10 eur bi bilo pripravljenih plačati samo 5% vprašanih. Ceno nižjo od 5 eur pa je izbralo 33%.

13. Kam odložite oblačila ko jih ne potrebujete več?

Tabela 16: Kam odložite oblačila ko jih ne potrebujete več?

	Št. odgovorov	(%)
V odpadke ali na smetišče.	139	6
Dobrodelni nameni, jih podarim.	622	75
Zabojniki Humane.	231	19
SKUPAJ	992	100

Analiza: Oblačila odlagamo na različne prostore temu namenjene. Večina anketirancev oblačila podari oz. nekaj v dobrodelni noti. 19% anketiranih jih odvrže v zabojnike Humane, med tem ko 6% vseh anketirancev odvrže oblačila med odpadke ali na smetišče.

14. Se zavedate posledic tekstilne industrije na okolje?

Tabela 17: Se zavedate posledic tekstilne industrije?

	Št. odgovorov	(%)
Da.	557	66
Me ne zanima.	142	6
Ne.	293	28
SKUPAJ	992	100

Analiza: Tekstilna industrija pusti na okolje velike posledice, tega se zaveda tudi 66% anketirancev. 28% anketirancev se posledic ne zaveda, še huje 6% anketirancev jih posledice niti ne zanimajo.

15. Kako pogosto kupujete oblačila?

Tabela 18: Kako pogosto kupujete oblačila?

	Št. odgovorov	(%)
1- Krat tedensko.	138	6
1- Krat mesečno.	397	43
Ob menjavi letnih časov.	457	51
SKUPAJ	992	100

Analiza: Približno polovica vseh anketiranih se za nakup novih oblačil odloči ob menjavi letnih časov. Velik delež jih nakupuje tudi enkrat mesečno, za tedenske nakupe pa se je odločilo 138 anketiranih oz. 6%.

16. Ali vpliva način oblačenja na priljubljenost v vaši družbi?

Tabela 19: Ali vpliva način oblačenja na priljubljenost v vaši družbi?

	Št. odgovorov	(%)
Da.	307	30
Ne.	349	36
Ne vem.	336	34
SKUPAJ	992	100

Analiza: Vpliv oblačil v današnji družbi sem dokazala že z prejšnjimi vprašanji, v zadnjem vprašanju pa sem želela izvedeti predvsem kaj menijo anketiranci o priljubljenosti v družbi. 36% je mnenja da ne vpliva, med tem ko jih 30% meni, da vpliva. Kar 34% pa je bilo odgovorov ne vem. Zato ugotovitve ne morem podati, ker je zelo izenačeno.

3.2.2 Rezultat poskusa z oddajanjem barve oblačil in pH-jem oprane vode

Tabela 20: Rezultat poskusa z oddajanjem barve oblačil in pH-jem oprane vode

Po pranju obeh skupin oblačil so bile ugotovitve sledeče:

Skupina oblačil	Obarvanost vode	pH (voda+ kemikalije, ki so jih oddala oblačila)
Nizka cena	močna	9
Visoka cena	rahla	7

Ugotavljam, da so oblačila nižje cenovne skupine oddala bistveno več barvila ali pa je barvilo bolj močno kot pri dražjih oblačilih. Presenetila me je tudi sprememba pH raztopine v prvem primeru, ki je postala rahlo bazična, medtem, ko je v drugem primeru ostala nevtralna.

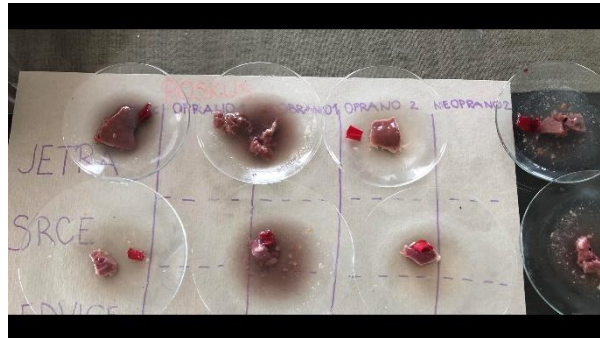
Slika 15: Rezultat poskusa z oddajanjem barve oblačil.

Eva Kozoderc, 2020.

3.2.3 Rezultat poskusa z piščančjimi organi

Potem, ko so bili preparati 72 minut v hladilniku, sem opazila veliko razliko v stanju preparatov. Preparati so sicer imeli neprijeten vonj, kar je zraven propada organskih snovi tudi posledica kemikalij oblačil, ki so se spustile v preparate.

Na negativen učinek kemikalij iz oblačil sem sklepala na podlagi intenzivnosti propadanja tkiva, saj so bile različne tkanine edina spremenljivka pri poskusu.

Slika 16: Rezultat poskusa z piščančjimi organi.

Eva Kozoderc, 2020.

Slika 17: Jetra po poskusu.

Eva Kozoderc, 2020.

Rezultate sem zbrala v preglednici, tako da sem tkanine razvrstila glede na njihov vpliv na tkiva:

Tabela 21: Rezultati opažanj po poskusu z piščančjimi organi

Tkanina	Opažanja
Nizka cena - neoprana	Zelo intenzivno propadanje tkiva, neprijeten vonj
Nizka cena - oprana	Intenzivno propadanje tkiva, neprijeten vonj
Visoka cena - neoprana	Opazi se začetek propadanja tkiva
Visoka cena - oprana	Komaj opazen začetek propadanja tkiva, skoraj nič

Največja razlika je nastala na tkivu jeter, katerim je bil dodan košček neopranega nizkocenovnega blaga. Res je, da so vsi preparati začeli rahlo propadati, vendar je v vseh primerih najslabše posledice pustil prav košček neopranega nizkocenovnega oblačila.

3.2.4 Rezultati poskusa s prepuščanjem vode oziroma znoja

Tabela 22: Rezultati poskusa s prepuščanjem vode oziroma znoja

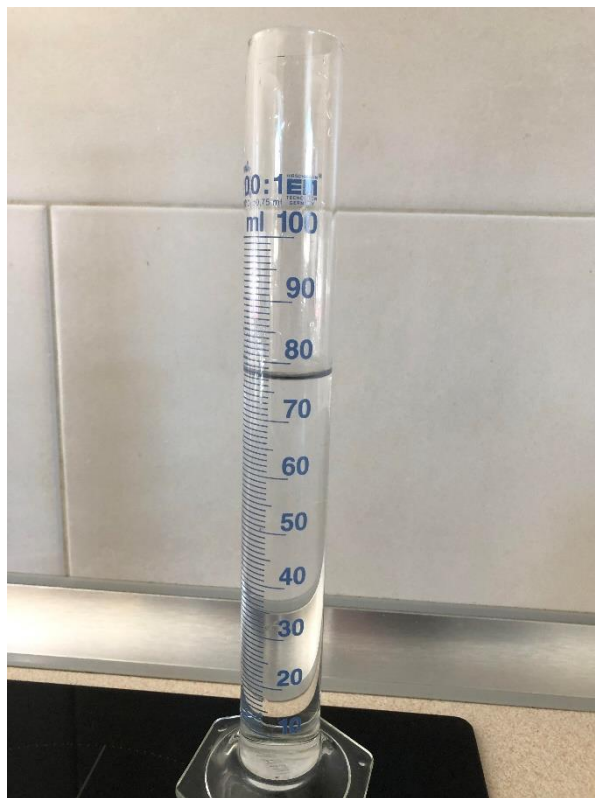
Oblačilo	Prostornina prepuščene vode	% prepuščene vode
Nizka cena	0,2 dcl	20
Visoka cena	0,8 dcl	80

Po izvedbi poskusa in preliti vodi sem ugotovila, da so oblačila 1- nižje cenovna prepustila manj vode, s tem pa je možnost zadrževanja znoja na telesu, pri uporabniku, večja. Čez majico je uspelo preliti samo 0,2 dcl vode. Čez majice višje cenovnega ranga sem v povprečju prelila kar 0,8 dcl vode. Iz tega sklepam, da tudi znoj, takšne majice, prepuščajo boljše. Pravimo, da takšno oblačilo »boljše diha« in je zato bolj priporočljivo za uporabi pri telesnih aktivnostih.

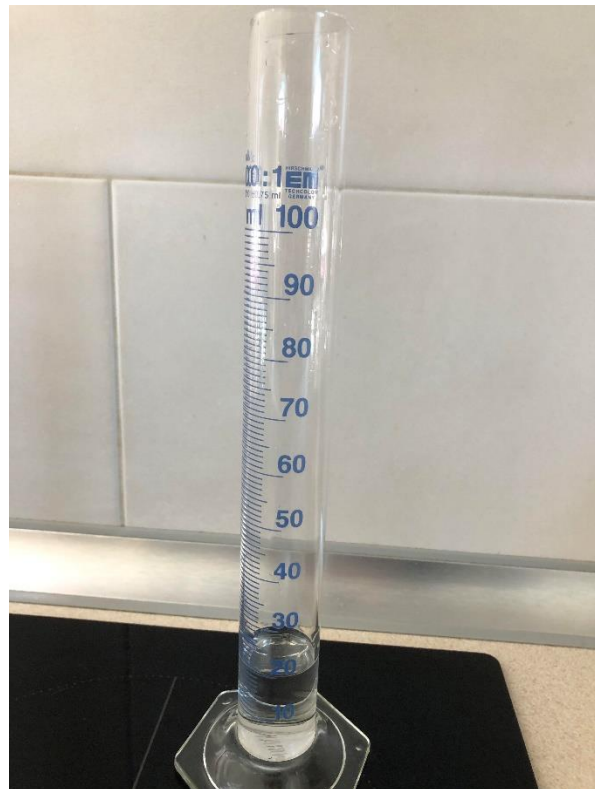
Slika 18: Majica po poskusu.

Kozoderc, 2020.

Slika 19: Odmerjena voda po poskusu 1.

Kozoderc, 2020.

Slika 20: Odmerjena voda po poskusu 2.

Kozoderc, 2020.

3.2.5 Rezultati intervjuja

Kakšno je vaše mnenje o modni industriji?

Za modno industrijo sta značilni čezmerna proizvodnja in poraba, nazadnje pa tudi ogromno zavržemo. Človeštvo še nikoli ni izdelovalo, kupovalo in metalo stran toliko stvari. Vsako leto nastane okoli 150 milijard kosov oblačil, 73% teh pa zavržemo. Bistvo sodobne industrije je preobilje. Težava pa je, da izdelamo toliko oblačil, kar zahteva ogromno surovin, onesnažuje zrak in povzroča odpadke, obenem pa obremenjuje delavce, ki jih izdelujejo. Prav ti delavci so med naj revnejšimi na svetu ter so slabo zastopani, trpijo zaradi kraje človeških pravic in slabih delovnih razmer. To se je nazadnje pokazalo, pri porušenih tovarni Rama Plaza v Bangladešu 2013, ko je umrlo 1134 ljudi.

O odpadnem tekstilu govorimo precej manj kot o plastičnih odpadkih, čeprav bi lahko tudi o tem veliko rekli, kaj vi menite o tem?

Zanimivo, da ste omenili plastiko. Mislim, da nova oblačila postajajo nova plastika. Evropska komisija za tekstil je razglasila za naslednjo nujno spremembo, takoj za plastiko. Plastika in tekstil sta zelo podobna, saj je 63% oblačil iz sintetičnih vlaken iz nafte kot sta poliester in najlon. Te tkanine pri pranju izpuščajo milijon delcev mikro plastike, ki preko čistilnih naprav pridejo v površinske vode, reke in morja. Morda se tega ne zavedamo toda naša oblačila poglabljajo krizo plastike.

Lahko recikliranje in ponovna uporaba rešita te težave?

Recikliranje v tekstilni industriji pomeni, da iz starih oblačil izdelamo nova. Trenutno le 1% vseh oblačil predelamo v nova, saj še nimamo prave tehnologije. Mnogi stara oblačila podarijo v dobrodelne namene, saj menijo da bodo komu prišla prav, v resnici pa te organizacije dobijo toliko oblačil, da jih preprosto ne morejo razdeliti. Ogromno odpadnega tekstila izvozijo v druge države, ker v Afriških državah povzroči toliko preglavic, da so uvažanje prepovedali. To razkriva kakšen vpliv ima odpadni tekstil na gospodarstvo teh držav. Pomembno je omeniti, da bodo članice EU po letu 2025 morale tekstilne odpadke zbirati ločeno. Tako piše v novi evropski zakonodaji o odpadkih. Še vedno pa ne vemo kam z tolikimi odpadnimi oblačili. Ločeno zbiranje ni dovoljenje, da še naprej neomejeno kupujemo, saj gre v skrajnost. Morali se bomo dobro pripraviti na to spremembo in ugotoviti, kaj početi z oblačili in zmanjšati količino.

4 RAZPRAVA

4.1 Ugotovitve po anketi

Po analizi ankete sem ugotovila, da:

- Je moda pomembna več kot polovici anketirancev.
- Se največ ljudi odloči za nakup nekega oblačila, ker jim je všeč.
- Večina anketirancev deklaracijskega listka in navodil za uporabo pred nakupom ne pregleda.
- Največ anketirancev najraje nosi oblačila iz bombaža.
- Skoraj vsi oblačilo po nakupu takoj operejo.
- Največ anketirancev nakupuje v Zari, Bershki in Stradivariusu.
- Večina anketirancev oblačila, ko jih ne potrebujejo več, podarijo v dobrodelne namene.
- Cena je pomemben dejavnik pri nakupu oblačila.

4.2 Ugotovitve po poskusu z izpuščanjem barv in pH

Po opravljenem poskusu sem ugotovila, da:

- Nizko cenovna oblačila hitro spustijo barvo, pH vode, v kateri so oblačila bila oprana, je iz 7 narasla na 9.
- Vzorec 2 (višje cenovna oblačila) so ohranila pretežno ne obarvano vodo, pH pa se bistveno ni spremenil, ostal je 7.

4.3 Ugotovitve po poskusu z piščančjimi organi

Po izvedbi poskusa sem ugotovila, da:

- Imajo različne tkanine imajo različen vpliv na razpad tkiv kot so jetra in srce v poskusu. Oblačila, ki so bolj poceni, povzročijo hitrejše oziroma intenzivnejše propadanje tkiva.
- Je razlika v vplivu med opranimi in neopranimi enakimi oblačili. Neoprane tkanine intenzivneje vplivajo na propadanje tkiva kot oprane tkanine.

4.4 Ugotovitve po poskusu prepuščanja znoja oz. vode

Po izvedbi poskusa sem ugotovila, da:

- Oblačila, ki so cenovno bolj dostopna prepuščajo manj vode. Iz tega sklepam, da tudi slabše prepuščajo znoj. Zato je pri športnih aktivnostih potrebno izbrati takšno oblačilo, ki bolje prepušča znoj oz. vodo. Prav gotovo je bolj smiselno za oblačilo odšteti več denarja in ga dlje časa uporabljati (večkrat oprati). Odsvetovala bi nakup dobro oglaševanih in poceni majic za športne aktivnosti; pa čeprav bi si lahko za enak denar privoščili več kosov kot v prvem primeru.

4.5 Ugotovitve po intervju

Emily Macintosh je povedala kar nekaj zanimivih dejstev, med njimi tudi, da nastane letno 150 milijard kosov oblačil, kar 73% teh pa zavržemo. V ponovno uporabo pa se vrne le okoli 1% odpadnih oblačil.

4.6 Ključne ugotovitve

Po končani analizi in pregledu rezultatov sem povzela nekaj ključnih ugotovitev:

- Kupce pogosto za nakup oblačila prepriča dobro oglaševanje, dober izgled in nizka cena, medtem ko pozabljajo na kvaliteto oblačil.
- Tekstilna industrija je druga največja onesnaževalka okolja, takoj za naftno industrijo. Sklepam, da moramo v prihodnjih letih nujno poiskati rešitev, za zmanjšanje proizvodnje.
- Oblačila se tako kot po ceni zelo razlikujejo tudi po kvaliteti. Po mojih ugotovitvah, so dražja oblačila tudi kvalitetnejša in imajo manjši negativni vpliv na naše zdravje.
- Ljudje se premalo zavedamo vpliva oblačil na naše zdravje in okolje.

4.7 Hipoteze

Pred raziskovalnim delom moje naloge sem si podala 4 ključne hipoteze:

- Ljudje skoraj nikoli ne pomislimo, kaj oblečemo, ne preberemo deklaracije na oblačilu, pomembna nam je moda ali cena.
Hipotezo sem potrdila, saj sem iz ankete izvedela, da se ljudje ne zavedajo pomembnosti deklaracije in jim je pomembna le cena in moda.
- Naša oblačila ne pustijo posledic na našem zdravju.
Hipotezo sem delno potrdila in delno ovrgla, saj ne morem potrditi, da oblačila pustijo posledice na našem zdravju, lahko pa potrdim, da neprimerna oblačila dražijo kožo in povzročijo bolezni.
- Tekstilna industrija vpliva na okolje in ga onesnažuje.
Hipotezo sem potrdila, saj tekstilna industrija pušča velike posledice na našem okolju in ga onesnažuje.
- Bistvene razlike v kvaliteti med oblačili ni, ceno pri nekaterih oblačilih višajo »znamke« oziroma dobro oglaševanje.
Hipotezo sem ovrgla, saj sem pri poskusih neglede na znamko oblačil, le cenovno gledano opazila velike razlike pri določenih lastnostih.

Prvo hipotezo sem potrdila, saj ljudje res skoraj nikoli ne pomislimo, kaj oblečemo in ne preberemo deklaracije oblačila. Prav tako sem potrdila tretjo hipotezo, da tekstilna industrija vpliva na okolje in ga onesnažuje. Zavrgla sem drugo ter zadnjo, četrto hipotezo z argumenti.

4.8 Predlagane rešitve in nadaljnje usmeritve

Na podlagi rezultatov, dobljenih v moji raziskovalni nalogi, predlagam:

- Večjo ozaveščenost ljudi o kvaliteti oblačil pri nakupovanju oblačil.
- Predstaviti bi bilo potrebno koliko oblačil se zavrže letno, in kako onesnažujemo okolje z pretiranim nakupovanjem oblačil.
- Hkrati bi bilo potrebno predstaviti razlike med opranimi in neoprani oblačili ter cenovne razlike in zakaj nastanejo, da so oblačila res kvalitetnejša.

Ob zaključku raziskovalne naloge se mi je pojavilo še kar nekaj vprašanj:

- Katere kemikalije povzročijo razlike med oblačili?
- Kam odteče voda po pranju oblačil v pralnem stroju in kje voda pristane?
- Ali bi z večjo ozaveščenostjo ljudi o tekstilni industriji lahko zmanjšali nakupe ali bi omejili število oblačil ob enem nakupu?

Odgovore nanje bi lahko poiskala v naslednji raziskovalni nalogi.

5 ZAKLJUČEK

V času potrošniške družbe je postalo nakupovanje ne le nuja ampak tudi hobi, zabava oziroma vsakodnevna navada. Velikokrat kupimo nekaj, česar sploh ne potrebujemo. Vzrok za to je v glavnem odlično oglaševanje, v veliki meri pa tudi že skoraj absurdno nizke cene nekaterih artiklov.

Tako je tudi z nakupovanjem oblačil. Ljudje kupimo veliko kosov oblačil, ki jih sploh ne potrebujemo. Bolj kot kvaliteta oblačil nam je pomembna cena. Ne pomislimo, da finančni izdatek ne bo manjši, če bomo kupili več kosov poceni oblačil v primerjavi z enim dražjim.

S poskusi sem dokazala, da so nizkocenovna oblačila, ki jih anketiranci v največji meri kupujejo dejansko slabše kvalitete v primerjavi z dražjimi oblačili: pri pranju oddajajo več oziroma intenzivnejše barve, intenzivneje povzročajo propadanje tkiv in slabše prepuščajo vodo. Vse to lahko negativno vpliva na naše zdravje.

Posledice množičnega nakupovanja oblačil so tudi širše. Sama tekstilna industrija sodi med tiste, ki v proizvodnem procesu najbolj izkorišča delovno silo, zelo pa tudi onesnažuje okolje.

K negativnemu vplivu na okolje pa prispevamo tudi mi, potrošniki. S prekomernim nakupovanjem oblačil omogočamo tekstilni industriji njeno početje, hkrati pa so lahko tudi sama oblačila odpadki, ki bremenijo okolje.

Več bi morali narediti v smeri ozaveščanja potrošnikov o negativnem vplivu nekaterih tkanin na naše zdravje, posledicah prekomernega potrošništva in negativnih vplivih na okolje.

Razmisli bomo kaj in koliko bomo kupili in dali nase!

6 VIRI IN LITERATURA

Knjižna literatura:

Malcon, B. (2004). Fashion as communication. London: Strutegle.

Sam, A. (2006). Oblačenje in moda. Ljubljana: Založba Jasa.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2014). Ljubljana: Cankarjeva založba.

Spletna literatura:

8 Little known facts about our clothing habits. (b.d.) Planetaid.org. Pridobljeno 15. 12. 2019 s

<https://www.planetaid.org/blog/8-little-known-facts-about-our-clothing-habits>

How can clothes help you be healthier. (b.d.) Healthline.com. Pridobljeno 13. 1. 2020 s

<https://www.healthline.com/health-news/how-these-clothes-can-help-you-be-healthier>

Oblačila lahko tudi zastrupljajo. (b.d.) Mestomladih.si. Pridobljeno 11. 12. 2019 s

<https://www.mestomladih.si/studentski-podiplomski/clanki/oblacila-lahko-tudi-zastrupljajo/>

Spoznajte materiale. (b.d.) Maribor24.si. Pridobljeno 11. 12. 2019 s

<https://maribor24.si/lajfstajl/spoznajte-materiale-ki-jih-nosite-vsak-dan>

Tekstilna industrija je druga največja svetovna onesnaževalka. (b.d.) Rtv slo.si.

Pridobljeno 17. 1. 2020 s

<https://radioprvi.rtv slo.si/2018/09/tekstilna-industrija-je-druga-najvecja-svetovna-onesnazevalka>

Zgodovina mode in oblačil. (b.d.) Imotion.si. Pridobljeno 15. 12. 2019 s

<http://www.imotion.si/zgodovina-in-moda-oblacil/>

What are clothes about you? (b.d.) Isbu.uk. Pridobljeno 13. 1. 2020 s

<https://www.isbu.ac.uk/study/course-finder/fashion-media>

7 PRILOGE

Anketa

Pozdravljen/a. Ukvarjam se z raziskovalno nalogo o proizvodnji oblačil, zato sem pripravila kratko anketo. Anketa je anonimna, in za odgovore se Vam vnaprej zahvaljujem.

Spol: M Ž

Starost: a) osnovnošolec b) srednješolec c) študent č) 25-40 let d) 40+ let

1. Vam je moda pomembna?
 - A) Da, seveda.
 - B) Odvisno za kakšen dogodek gre.
 - C) Nikakor, z tem se ne obremenjujem.

2. Kaj zate pomeni moda?
 - A) Predstavlja mi trend, kar je trenutno moderno.
 - B) Moj stil- kar mi je všeč.
 - C) Se ne obremenjujem z modo.

3. Na podlagi česa se odločite za nakup nekega oblačila?
 - A) Ugodne cene.
 - B) Kupim samo ko nekaj nujno potrebujem.
 - C) Mode.
 - D) Priporočilo znanih Slovencev.
 - E) Ker mi je nekaj všeč.

4. Ali pred nakupom kdaj preverite deklaracijski listek na oblačilu?
 - A) Da, vedno- občasno.
 - B) Redko- skoraj nikoli.
 - C) Nikoli.

5. Ali pred nakupom kdaj preverite navodila za uporabo?
 - A) Da, vedno. občasno.
 - B) Redko- skoraj nikoli.
 - C) Nikoli.

Raziskovalna naloga: KUPITI ALI OPRATI

Če ste odgovorili z odgovorom DA, VEDNO ali OBČASNO. Napišite zakaj.

Če ste odgovorili z odgovorom NIKOLI. Napišite zakaj.

6. Iz kakšnega materiala najraje nosite oblačila?

- A) Bombaž.
- B) Usnje.
- C) Poliester.
- D) Vseeno mi je, samo da dobro zgleda.
- E) Drugo:_____.

7. Koliko kosov oblačil običajno kupite? (označite z X na ustreznem mestu.)

	do 3 kose.	do 5 kosov.	med 5 in 10.	Neomejeno- vse kar mi je všeč.	Ponavadi samo pogledam novo kolekcijo.	

Ko se odpravite v trgovino, brez popustov.

Redni popusti (do 30%)

Razprodaje- Black friday, Late night shopping...

8. Ali po nakupu oblačilo operete ali ga začnete nositi takoj?

- A) Vedno operem.
- B) Občasno.
- C) Začnem nositi, brez pranja.

9. V kateri trgovini najraje kupite oblačila?

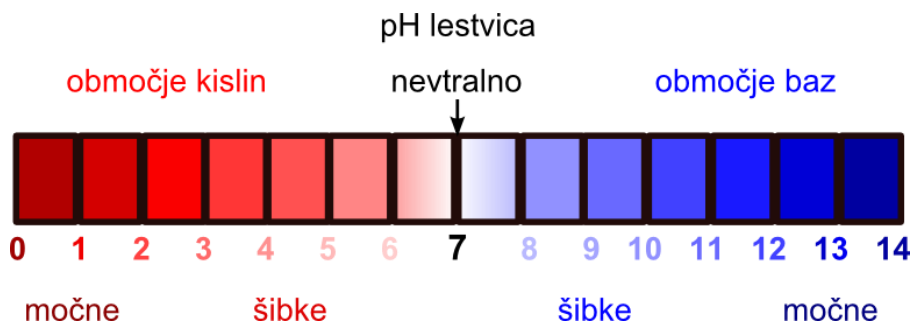
- A) New Yorker.
- B) Zara, Bershka, Stradivarius.
- C) H&m.
- D) S.oliver.
- E) Kupujem dražja oblačila. (Guess, Calvin Klein, Tommy Hilfiger, Nike, Adidas....)

10. Kakšna cena se Vam zdi primerna za majico v nizko cenovni trgovini

- A) Do 5 eur.
- B) 5-10 eur.
- C) Nad 10 eur.

11. Kam odložite oblačila, ko jih ne nosite več?
- A) V odpadke ali na smetišče.
 - B) Dobrodelni nameni, jih podarim.
 - C) Zbojniki Humane.
12. Se zavedate posledic tekstilne industrije na okolje?
- A) Da.
 - B) Vseeno mi je, me ne zanima.
 - C) Ne.
13. Kako pogosto kupujete oblačila?
- A) 1- krat tedensko.
 - B) 1-krat mesečno
 - C) Ob menjavi letnih časov.
14. Ali vpliva način oblačenja na priljubljenost v vaši družbi?
- A) Da.
 - B) Ne.
 - C) Ne vem.

pH lestvica

Kriterij za določanje nizko oz. višje cenovno oblačilo

Lastnost	Višje cenovno	Nižje cenovno
Cena	Nad 15 eur.	Do 15 eur.
Poreklo	Evropa, Amerika.	Azija.
Trgovina.	Anketa.	Anketa.

Vsakemu oblačilu sem določila 3 lastnosti in nato, po razpredelnici določila višje/ nižje cenovno oblačilo.

Vprašanja v intervjuju

Kakšno je vaše mnenje glede tekstilne industrije?

O odpadnem tekstilu govorimo precej manj kot o plastičnih odpadkih, čeprav bi lahko tudi o tem veliko rekli, kaj vi menite o tem?

Lahko recikliranje in ponovna uporaba rešita težave?

Slovarček neznanih besed

Beseda	Razlaga
Azo barvila	Azo barvila spadajo v skupino sintetičnih barvil z rumenimi do rdečimi odtenki barv.
Bio akumulacije	Kopičenje onesnaževal v živih organizmih z neposrednim vnosom ali preko prehranjevalne verige.
Nonifenol	Kemijska organska spojina.
Ftalati	Estri ftalne kisline in so hlapne tekočine.

Legenda oblačil pri poskusu oddajanja barv oblačil v vodi

Nizka cena	Cena:	Višja cena	Cena:
1A-New Yorker	5.99 eur	2A-Only	15.99 eur
1B-New Yorker	5.99eur	2B-epe Jeans	19.99 eur
1C-New Yorker	9.99 eur	2C-Adidas	22.99eur

Legenda oblačil pri poskusu prepuščanja vode oz. znoja

Nizka cena	Cena:	Višja cena	Cena:
1A-H&M	12.99 eur	2A-Adidas	25.95 eur
1B-Zara sport	13.95 eur	2B-Nike	28.99 eur